(יב) חוּץ מִן (ז) [ד] הַמַּיִם, מִצְטָרֵף עִמָּהֶם, וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה (יג) הַמְבָרֵךְ אֶחָד מֵאוֹכְלֵי הַפַּת. ה וַאֲפִלּוּ שִׁבְעָה אָכְלוּ דָּגָן וּשְׁלִשָׁה (יד) יָרָק מִצְטָרְפִין, אֲבָל שִׁשָּׁה לֹא, דַּרְבָּא דְּמִנַּפַּר בָּעֵינַן: ג ו הַמִּצְטָרֵף (טו) צָרִיךְ לְבָרֵךְ בִּרְכָה אַחֲרוֹנָה עַל מַה שֶּׁאָכַל, (טז) וְאֵינוֹ נִפְטָר בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן (ה) [ה] שֶׁל אֵלּוּ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים דְּסַגֵּי בְּכָל מַאֲכָל, (יז) לְהִצְטָרֵף לַעֲשָׂרָה, ז אֲבָל לִשְׁלֹשָׁה אֵינוֹ מִצְטָרֵף עַד שֶׁיֹּאכַל (יח) כַּזַּיִת פַּת, ח וְיֵשׁ אוֹמְרִים (יט) דִּכְכַזַּיִת דָּגָן מְהַנֵּי אֲפִלּוּ אֵינוֹ פַּת, וְיֵשׁ אוֹמְרִים (כ) דִּבְיָרָק וּבְכָל מַאֲכָל (ו) מְהַנֵּי. (כא) הִלְכָךְ שְׁנַיִם שֶׁאָכְלוּ וּבָא שְׁלִישִׁי, אִם יְכוֹלִים לְהַזְקִיקוֹ שֶׁיֹּאכַל כַּזַּיִת פַּת מוּטָב, וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה, ט לֹא יִתֵּנוּ לוֹ (ז) (כב) לִשְׁתּוֹת וְלֹא מַאֲכָל אַחֵר. וְאִם אֵרַע שֶׁנָּתְנוּ לוֹ לִשְׁתּוֹת אוֹ מַאֲכָל אַחֵר, יְזַמְּנוּ עִמּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לֶאֱכֹל פַּת: ד י חֲבֵרִים שֶׁאָכְלוּ כְּאֶחָד, קְצָתָם אָכְלוּ כְּדֵי שְׂבִיעָה וְקְצָתָם לֹא אָכְלוּ אֶלָּא כַּזַּיִת, אִם כֻּלָּם יוֹדְעִים לְבָרֵךְ (כג) מְצָוָה שֶׁיְּבָרֵךְ אוֹתוֹ שֶׁאָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה וְיוֹצִיא אֶת הָאֲחֵרִים, וְאִם אֵין יוֹדְעִים כֻּלָּם לְבָרֵךְ, מִי שֶׁאָכַל כַּזַּיִת (כד) יָכוֹל

ה שָׁם לְפָרוּשׁ הַפּוֹסְקִים.
ו רַבֵּנוּ יְחִיאֵל מִפָּשׂ אָבִיו הָרֹא"שׁ (הו"ד בטור).
ז רַמְב"ם פֶּרֶק ה' מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (ה"ח).
ח הָרִי"ף (לה:) וְהָרַשְׁבָּ"א (מח. ד"ה ולענין) עַל פִּי הַיְרוּשַׁלְמִי (פ"ז ה"ב).
ט תּוֹסָפוֹת (מח. ד"ה תשעה) וְרֹא"שׁ (פ"ו סי' כא) וְרַבֵּנוּ יוֹנָה (לה: ד"ה ואפילו).
י בְּהַגָּהוֹת מֵיְמוֹנִי שָׁם (אות ז) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ מֵאִיר.
כ הָרֹא"שׁ (שם) וּכְדַעַת רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב טז ח"ו).

בֵּאוּר הֵימֵב

(ד) הַמַּיִם. וּמֵגֵן אַבְרָהָם (סק"ו) חוֹלֵק וּפָסַק אֲפִלּוּ בְּמַיִם מִצְטָרְפִין: ג (ה) שֶׁל אֵלּוּ. דִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת בְּרָכָה שֶׁל בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. וּבְיֵין מַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה כתב אחי) דְּמִיפְטַר בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן דְּיֵין נַמִי מִין זֵין, וְעַיֵּן סִימָן רי"ח סָעִיף י"ז דְּהוּא הַדִּין בְּתְמָרִים. וְעַיֵּן ט"ז סִימָן קע"ד סָעִיף קָטָן ח' שֶׁכָּתַב שֶׁכֵּן שָׁלְנוּ נַדַּאי זֵין. וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְחִלָּה יִכַּוֵּן שֶׁלֹּא לָצֵאת בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן. מֵגֵן אַבְרָהָם (סק"ו): (ו) מְהַנֵּי. וְדַוְקָא כַּזַּיִת. מֵגֵן אַבְרָהָם (סק"ו): (ז) לִשְׁתּוֹת. (וּכ"ח) [וְכֵן עֶדְנַת הַגְּדוֹלָה] (הגב"י) כָּתַב בְּסִי' קצה סק"א) מֵעַנְיַן זֶה: [ד] הַמַּיִם. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. עַיֵּן בְּאַלְיָה רַבָּה (סק"ה) דְּמֶה שֶׁכָּתַב (בש"ל) [בְּצִיָּדָה לַדָּרֶךְ] (מאמר ראשון כלל ג סכ"ג) דְּשָׁתָה רב רְבִיעִית מִצְטָרֵף, לֹא נִמְצָא לוֹ חָבֵר בְּפוֹסְקִים: ג [ה] שֶׁל אֵלּוּ. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק"ב) דְּמִסְתַּיְמַת דִּבְרֵי הַבַּיִת יוֹסֵף מִשְׁמַע דְּלֹא יָצָא. וְכֵן כָּתַב הָרַדְבַּ"ז בְּתְשׁוּבָה (ח"ב) סִימָן תשע"ה מִשּׁוּם דְּהַמְבָרֵךְ מְכַוֵּן לִקְטֹר צַצְמוֹ מֵאֲכִילַת דָּגָן שֶׁהוּא בִּרְכַּת שִׁלְשָׁה, וְהַמְכַוֵּן לָצֵאת הוּא לִקְטֹר צַצְמוֹ מֵעֵין שָׁלֹשׁ, וְלָכֵן לֹא יָצָא שֶׁהַמְבָרֵךְ מְכַוֵּן לְעִנְיַן אַחֵר וְהַשּׁוֹמֵעַ לְעִנְיַן אַחֵר עַיֵּן שָׁם. וְקָצַת צָרִיךְ עִיּוּן בֵּין שֶׁהִשְׁתַּעַם דְּיֵין נַמִי מֵיַן זֵין הֲרֵי כְּכוָּנָה לְעִנְיַן אֶחָד שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַמָּזוֹן, וְגַם לְפִי מַה שֶּׁהִכְתִּיבִי לְעֵיל סִימָן ק"ח (סק"ב) מִשְּׁוּרַת הָרַדְבַּ"ז (ח"א) סִימָן שס"א דְּשַׁלִּיחַ צִבּוּר אֲנוּס וְלֹא הִתְפַּלֵּל יוֹצֵא בִּתְפִלָּה שֶׁל קוֹל רָם לְהַשְׁלִימִין אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹצִיא שֶׁאֵינוֹ בְּקִי לְשֵׁם חוֹבָה, וּבִבְרַכֵּי יוֹסֵף (סי' קח סק"א) לְמַד מִזֶּה לְעִנְיַן יְחִיד שֶׁרוֹצֶה לָצֵאת יְדֵי חוֹבַת תַּשְׁלוּמִין בַּחֲזָרַת הַשַּׁלִּיחַ צִבּוּר, אַף עַל פִּי שֶׁהַבְּרָנוֹת אֵינָם שָׁרִים עֵין שָׁם. וּלְכָךְ נִרְאֶה דְּהַסּוֹמֵךְ עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם לֹא הִפְסִיד, וּמִכָּל שֶׁכֵּן דְּבְאַלְיָה רַבָּה (סק"ו) כָּתַב בְּשֵׁם מַהֲרַ"שׁ (מנהגי מהר"ש סי' חלא) שֶׁנָּשָׂה כֵּן לְכַתְחִלָּה וְאָמַר לָזֶה הַמְּצְטָרֵף שֶׁיִּכַּוֵּן וְיֵצֵא בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן עֵין שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לוֹמַר שֶׁאָכַלְנוּ: (יב) חוּץ מִן הַמַּיִם. דְּמַיִם לֹא זַיְינֵי וְאֵינוֹ חָשׁוּב לְהִצְטָרֵף (ס) אֲפִלּוּ הוּא צָמֵא וְרוֹצֶה לִשְׁתּוֹת. וּמֵגֵן אַבְרָהָם (סק"ו) חוֹלֵק וּפָסַק דְּמִצְטָרֵף, דְּכָל שְׁתִיָּה בִּכְלָל אֲכִילָה הִיא, וְהָעְתִּיקוּהוּ (ע) אַיָּזֶה אַחֲרוֹנִים לַהֲלָכָה. אָכֵן בְּסֵפֶר בִּגְדֵי יֶשַׁע וּבְמֵגֵן גִּבּוֹרִים (שלטי הגבורים סק"א) הִסְכִּימוּ לְהַמַּחֲבָר, (י) וְכֵן מְצַדֵּד בְּסֵפֶר חֶמֶד מֹשֶׁה (סק"א): (יג) הַמְבָרֵךְ אֶחָד וְכוּ'. דְּכֵיוָן (יא) שֶׁהוּא מוֹצִיא אֶת חֲבֵרָיו בִּבְרַכַּת הַזִּמּוּן חֲמִיר טְפֵי: (יד) יָרָק. וְהוּא הַדִּין אַיָּזֶה מַשֶּׁקֶה וְכַנַּ"ל: ג (טו) צָרִיךְ לְבָרֵךְ. לְאַחַר שֶׁגָּמַר לִשְׁמֹעַ בִּרְכַּת הַזִּמּוּן: (טז) וְאֵינוֹ נִפְטָר. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אֲפִלּוּ אִם יִרְצֶה לִכְוֹן לָצֵאת בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן גַּם כֵּן לֹא מְהַנֵּי, כִּדְקַיְימָא לַן [לְקַמָּן בְּסִימָן ר"ח סָעִיף י"ז וּבְאַחֲרוֹנִים שָׁם] דְּאֵין בִּרְכַּת שְׁלֹשָׁה פּוֹטֶרֶת מֵעֵין שְׁלֹשָׁה וְלֹא בִּרְכַּת בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. (יג) אַף אִם אָכַל תְּמָרִים אוֹ שֶׁתָּה יַיִן בְּדַיעֲבַד, דְּהָא קַיְימָא לַן בְּסִימָן ר"ח (שם) דְּאִם בְּדִיעֲבַד בֵּרַךְ עֲלֵיהֶן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן יָצָא. וּלְפִי מַה דְּפָסְקוּ שָׁם כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דְּאַף עַל דִּיָּקָא אִם בֵּרַךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן יָצָא, גַּם בְּדִיָּקָא דִּינָא הָכִי. (יג) וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ו) דְּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְחִלָּה יְכַוֵּן בָּהֶם שֶׁלֹּא לָצֵאת בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן, דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל כָּל מִין בִּרְכָתוֹ הָרְאוּיָה לוֹ: (יז) לְהִצְטָרֵף לַעֲשָׂרָה. דְּכָלְאוּ דִּידֵיהּ יֵשׁ חִיּוּב זִמּוּן מִן הָאוֹכְלִים פַּת, וְלֹא בָּעֵינַן לֵיהּ אֶלָּא לְהַזְקֶרֶת הַשֹּׁם: (יח) כַּזַּיִת פַּת. דְּמְחַיֵּב בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן: (יט) דִּכְכַזַּיִת דָּגָן וְכוּ'. הֵינוּ כְּגוֹן דְּיֵיסָא וְכֵיוֹצֵא בּוֹ מִמִּינֵי מָזוֹן שֶׁחַיָּב לְבָרֵךְ עֲלָיו בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ: (כ) דִּבְיָרָק וּבְכָל מַאֲכָל. וְהוּא הַדִּין שְׁתִיָּה, וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף ב' לְעִנְיַן עֲשָׂרָה. וְטַעַם דָּעָה זוֹ, דִּסְבִירָא לַהּ דִּלְעִנְיַן צָרוּךְ לִזְמוּן אֲקִילוּ גַּם לְעִנְיַן שְׁלֹשָׁה, כֵּיוָן שֶׁשְּׁנַיִם מֵהֶם אָכְלוּ פַּת וּמְחַיְּבִין בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן. (יז) וְהוּא שֶׁאָכַל כַּזַּיִת פַּת. דְּמְחַיֵּב בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן: (כא) הִלְכָךְ שְׁנַיִם וְכוּ'. הוּא מִדְּבְרֵי הַמְחַבֵּר לְהַכְרִיעַ בֵּין הַשִּׁיטוֹת. דִּלְכַתְחִלָּה יֵשׁ לְזָרְזוֹ שֶׁיֹּאכַל פַּת דַּוְקָא כְּדֵי לָצֵאת יְדֵי דַּעֲה רִאשׁוֹנָה, וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה לֹא יִתְּנוּ לוֹ כְּלָל כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַכְנִיס עַצְמָן לִסְפֵק חִיּוּב. אַף בְּדִיעֲבַד אִם אֵרַע שֶׁנָּתְנוּ לוֹ אֵיזֶה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ פַּת צָרִיךְ לְחֹשׁ לְדַעֲה שְׁנִיָּה וּלְזַמֵּן עִמּוֹ: (כב) לִשְׁתּוֹת. וַעֲכָשָׁו נוֹהֲגִים שֶׁאֵם לֹא רָצָה לֶאֱכֹל פַּת, נוֹתְנִים לוֹ לְכַתְחִלָּה לִשְׁתּוֹת אוֹ לֶאֱכֹל אֵיזֶה דָּבָר, וְכַדַּעֲה הָאַחֲרוֹנָה [אַחֲרוֹנִים]: ד (כג) מִצְוָה וְכוּ'. דְּכֵיוָן דְּהִרְבֵּה מֵהֶם אָכְלוּ כְּדֵי שְׂבִיעָה וּמְחַיְּבִים בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן מִן הַתּוֹרָה, (טו) מוּטָב שֶׁיּוֹצִיאֵם גַּם כֵּן אוֹתוֹ שֶׁאָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה וּמְחַיָּב מִן הַתּוֹרָה כְּמוֹתוֹ. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּכָל זֶה אִם מוֹצִיאָם בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן, אֲבָל אִם מְבָרְכִים כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ אֶלָּא שֶׁאֶחָד מְזַמֵּן עֲלֵיהֶם, (טז) לֹא קָפְדִינַן כְּלַל הַאי, וּלְכַתְחִלָּה יָכוֹל לְזַמֵּן עֲלֵיהֶם אַף מִי שֶׁלֹּא אָכַל כִּי אִם כַּזַּיִת: (כד) יָכוֹל לְהוֹצִיא וְכוּ'. דְּמִן הַתּוֹרָה (יז) יָכוֹל לְהוֹצִיא חֲבֵרוֹ בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא אָכַל כְּלָל, כֵּיוָן שֶׁחֲבֵרוֹ כְּבָר אָכַל וְחִיֵּב לְבָרֵךְ וְכָל יִשְׂרָאֵל עֲרֵבִים זֶה בָּזֶה, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁאוֹמַר שֶׁקָּר בְּמֶה שֶׁאָכַלְנוּ וְהוּא לֹא אָכַל הִצְרִיכוּהוּ חֲכָמִים שֶׁיֹּאכַל כַּזַּיִת מִתְּחִלָּה. וְעַיֵּן בְּמֵגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יא) שֶׁמִּסְתַּפֵּק דִּלְפִי זֶה אִם הֵם רַק שְׁנַיִם דִּבְלָאוּ הָכִי אֵינָם מְזַמְּנִים, אֲפָשָׁר דְּיָכוֹל לְהוֹצִיא חֲבֵרוֹ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ אִם לֹא אָכַל כְּלָל, וּמְצַדֵּד לְהַחְמִיר. וְכֵן כָּתַב בְּאַלְיָה רַבָּה (סק"ח) דְּמִדְּרָבָּנָן בְּכָל גַּוְנֵי אֵין אֶחָד מוֹצִיא חֲבֵרוֹ בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן אֶלָּא אִם כֵּן הוּא גַּם כֵּן מְחַיֵּב בַּדָּבָר, וְכֵן מוּכָח בְּהָדְיָא בְּחִדּוּשֵׁי הָרָאָ"ה לִבְרָכוֹת (פסחים הלרים מה:) וּבְרִיטְבָ"א רֹאשׁ הַשָּׁנָה כ"ט (ע"א ד"ה חוץ) וּכְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת בְּרָכוֹת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ס) בִּגְדֵי יֶשַׁע: (ע) הַגְּרַ"ז (ס"ב) וְחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל מח ס"א): (י) עַיֵּן שָׁם דְּהוּא עַל כָּל פָּנִים לִדִידֵן דְּפָסְקִינַן דְּצַד הַיַּיִן הוּא בִּרְכַּת הַזִּמּוּן כְּמוֹבָאר בְּסִימָן ר' (ס"ב) עַיֵּן שָׁם: (יא) הָצְרְכוּ לְטַעַם זֶה אֲפִלּוּ לְדַעַת הַמְחַבֵּר דְּפָסַק לְקַמָּן בְּסִימָן ר' (שם) דְּסָגֵי עַד נִבְרַךְ, וְכָל שֶׁכֵּן לְדַעַת הָרַמ"א דְּפָסַק שָׁם דְּהַמְזַמֵּן צָרִיךְ לוֹמַר גַּם בִּרְכַּת הַזָּן: ג (יב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יג) וְלֹא הָקְפִּדְתִּי דִּבְרֵי הָאַלְיָה רַבָּה (סק"ו) שֶׁמְּצַדֵּד קְצָת דַּאֲפִלּוּ לְכַתְחִלָּה [וּמִשּׁוּם דְּמִצְטָרֵף לְעִנְיַן זִמּוּן מִקִּילִינַן בָּזֶה לְכַתְחִלָּה], מִשּׁוּם דְּמִבַּאוּר הַגְּרַ"א בְּסִימָן קע"ד סָעִיף ו' וְכֵן כְּאָכֵן הֶעוֹלֶה סִימָן ר"ח סָעִיף י"ז מַשְׁמַע דְּהָא דְּאִיתָא בַּגְּמָרָא (יב.) דְּצַל הַתְּמָרִים נִפְטָר בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן יַיִן, הֵיְינוּ רַק בְּדִיעֲבַד אִם כֵּן לְקַטֵּר אוֹתָם בְּפֵרוּשׁ, אֲבָל מִדְּרַבָּנָן [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"י)]: (יד) יָרָק. וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן יַיִן. הֵיְינוּ רַק בְּדִיעֲבַד אִם כֵּן לְקַטֵּר אוֹתָם בְּפֵרוּשׁ, אֲבָל מִדְּרַבָּנָן [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"י)]: (טו) תּוֹסָפוֹת (מח: ד"ה עד) וְרֹא"שׁ (פ"ו סי' כא):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן סִימָן קצז קצח

לְהוֹצִיא אַף אוֹתָם שֶׁאָכְלוּ כְּדַי (מ) [ח] שְׂבִיעָה. הַגָּהּ: (כה) יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לְבָרֵךְ מְדִאוֹרַיְתָא אִם לֹא שָׁתָה (כו) וְהוּא תָּאֵב לִשְׁתּוֹת (מרדכי פרק ג' שאכלו (פ' קמז) ובית יוסף (ד"ה כתב המרדכי) בשם כל בו (פ' סה) ושבלי לקט (פ' קמז)), (כז) וְטוֹב לְזַהֵר לְכַתְּחִלָּה אִם מִקְצָתָן שָׁתוּ וּמִקְצָתָם לֹא שָׁתוּ, (כח) שֶׁיְּבָרֵךְ מִי (ט) [ח] שֶׁשָּׁתָה (דברי עצמו):

א בְּרָכוֹת מ"ה (ע"ב).
ב תּוֹסְפוֹת (ד"ה רב זביד) וְרַבֵּנוּ יוֹנָה (לג: ד"ה אשכחינהו וכו' נברך) וְהָרא"ש (פ"ו סי' ט) בְּשֵׁם בַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת (הל' ברכות פ"ז).

קצח אָחַד נִכְנַס אֵצֶל שִׁלשָׁה שֶׁאָכְלוּ. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [א]שִׁלשָׁה שֶׁאָכְלוּ וְהֵם מְבָרְכִין, וְנִכְנַס אֶחָד (א) שֶׁלֹּא (ו) אָכַל, אִם נִכְנַס כְּשֶׁאוֹמֵר הַמְבָרֵךְ נְבָרֵךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ, (ב) עוֹנֶה אַחֲרָיו בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ [ב]שְׁמוֹ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד, וְאִם נִכְנַס (ג) כְּשֶׁאֲחֵרִים עוֹנִים בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ, (ד) עוֹנֶה אַחֲרֵיהֶם (ג) [ב] אָמֵן. הַגָּהּ: וְכֵן (ה) בְּכָל הַבְּרָכוֹת שָׁאָדָם שׁוֹמֵעַ, חַיָּב

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ד [ח] שְׂבִיעָה. עַיֵּן בָּאֵר הַיטֵב. וּבְבִרְכֵי יוֹסֵף (סק"ד) כָּתַב בְּשֵׁם הָרַדְב"ז בְּתְשׁוּבָה כָּתַב יָד סִימָן ב' אֲלָפִים רכ"ד דְּמִי שֶׁאָכַל כַּזַּיִת וְהוּא שֶׁכַּבַּע בְּגֹרֶן שֶׁהוּא קָטָן וְאֵין אוֹ חוֹלֶה אוֹ שֶׁאָכַל קֹדֶם, יָכוֹל לְהוֹצִיא אֲחֵרִים דְּאַף בְּצַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת (הל' ברכות פ"ז) מוֹדֶה כו', וְאִם יֵשׁ בְּפִעְפּוּדָה אָדָם גָּדוֹל וְלֹא אָכַל רַק כַּזַּיִת, אַף שֶׁלֹּא שָׂבַע הוּא יְכֻרַּךְ כֵּיוָן שֶׁכָּל הָאֲחֵרוֹנִים חָלְקוּ עַל בַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת כו' עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּאֵלְיָה רַבָּה (סק"ט) שֶׁכָּתַב כָּשֵׁם עוֹלַת תָּמִיד (סק"ב) לְהִסְתַּפֵּק אִם כָּבָר אָכַל וּבִקְּרִיעַת אֲכִילַת כַּזַּיִת נַעֲשָׂה שָׂבַע צָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה אִם חַיָּב מְדִאוֹרַיְיתָא, וּמִדִּבְרֵי הָרַדְב"ז אֲלוּ מְשַׁמַע דְּכִבְיָכוֹל הָאי גַּוְנָא (אינו) חַיָּב מְדִאוֹרַיְיתָא. וְלִדְרָכֵינוּ דְּנִהֲגִינוּ שֶׁכָּל אֶחָד מְבָרֵךְ בְּלִחַשׁ אִין נִפְקָא מִנַּהּ בְּזֶה דְּכָלְאו הָכִי רַשַּׁאי לְזוּפֵי אַף שֶׁלֹּא אָכַל אֶלָּא כַּזַּיִת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה כתב בה"ג). וּמַה שֶּׁכָּתַב (הבא"ח) בְּשֵׁם הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת, עַיֵּן שָׁם בְּקֹפֶק אִם אָכַל שִׁעוּר דְּאוֹרַיְיתָא, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל סִימָן קפ"ד (סק"ו) מִדִּבְרֵי הַפְּרִי מְגַדִּים בְּיוֹרֶה דֵּעָה (בפתיחה להל' תערובות סוף חלק השלישי) עַיֵּן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּבֵאוּר הַיטֵב וְהוּא שֶׁנִּהֲנָה גְּרוֹנוֹ, בְּמִגֵּן אַבְרָהָם (ס"ק יב) סַיֵּם בָּזֶה, בְּאוֹתָהּ אֲכִילָה עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּעֵינֵן הַנֶּאֱת גְּרוֹנוֹ בְּשוּ"ת בְּנִין מְאִירוֹת חֵלֶק ב' סִימָן כ"ז. וּלְעִנְיַן אֲכִילָה גַּסָּה בְּעֵינֵן שֶׁיִּהְיֶה נֶהֱנָה גְּרוֹנוֹ בְּכָל אוֹתָהּ פְּנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב' סִימָן כ"ז. וּלְעִנְיַן אֲכִילָה גַּסָּה בְּעֵינֵן שֶׁיִּהְיֶה נֶהֱנָה גְּרוֹנוֹ בְּכָל אוֹתָהּ הָאֲכִילָה שֶׁל כְּדֵי שְׂבִיעָה, וְאִם נִפְסַק קְצָת עָלֶיהָ וְאֵין גְּרוֹנוֹ נֶהֱנָה אֵין רְאוּי לְבָרֵךְ לֹא לְפָנָיו וְלֹא לְאַחֲרָיו, וְעַיֵּן בְּאֵלְיָה רַבָּה (שם). [ט] שֶׁשָּׁתָה. עַיֵּן בָּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּאֵלְיָה רַבָּה (סק"י) דְּמוּכָח מֵהַפּוֹסְקִים דְּאִם שָׁתָה אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן צָמָא חַיָּב וְכֵן נוֹטֶה דַּעַת הָעוֹלַת תָּמִיד (סק"ד), אֲבָל אִם אֵינוֹ צָמָא אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁתָה כְּלָל חַיָּב עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב עוֹד דְּכָל סָעִיף זֶה כְּשֶׁאֵין מְבָרֵךְ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ כו' וּכְבָר מְבֹאָר לְעֵיל:

א [ב] אָמֵן. עַיֵּן בָּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קצ"ב מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם (סק"ב) דְּהִלְבּוּשׁ מְחַלֵּק בֵּין נִכְנַס אֶחָד שֶׁלֹּא אָכַל שִׁעוּר יֵשׁ לוֹ לַעֲנוֹת אָמֵן אַחַר בִּרְכַּת (סק"ב) בְּשֵׁם הָאֵלְיָה רַבָּה וְעַיֵּן בְּאֵלְיָה רַבָּה (שם סק"ב) דְּהִלְבּוּשׁ מְחַלֵּק בֵּין נִכְנַס אֶחָד שֶׁלֹּא שָׁתָה יֵשׁ לוֹ לַעֲנוֹת אָמֵן אַחַר בִּרְכַּת

בְּאֵר הַיטֵב

שְׁרִבּוּתֵיהּ נָהֲגוּ לִתֵּן לוֹ לִשְׁתּוֹת אִם לֹא רָצָה לֶאֱכֹל, וּמִצְטָרֵךְ, וְכֵן נָהֲגוּ עַכְשָׁו: ד שְׂבִיעָה. כָּתַב הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה כתב בה"ג) דְּאִם כָּל אֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ בְּלַחַשׁ רַק שֶׁמְּזַמְּנִין, יָכוֹל לְבָרֵךְ מִי שֶׁאָכַל כַּזַּיִת וַאֲפִלּוּ אִם כֻּלָּם יוֹדְעִים לְבָרֵךְ, עַיֵּן הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב' סִימָן רע"ז וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הנה"ט). הָאוֹכֵל אֲכִילָה גַּסָּה דְּהֵיְינוּ שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיךְ לְאוֹתָהּ אֲכִילָה, מוֹצִיא אֲחֵרִים בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן, וְהוּא שֶׁנֶּהֱנָה גְּרוֹנוֹ, שֶׁלְּטֵי גִּבּוֹרִים (לה: אות ב) וְעַיֵּן בְּנֶקֶט הַגְּדוֹלָה (הנה"ט): (ט) שֶׁשָּׁתָה. וְאִם מְקִצָּתָן שָׁתוּ וּמִקְצָתָן לֹא שָׁתוּ אֵין לָהֶם לְבָרֵךְ עַד שֶׁיִּשְׁתּוּ כֻּלָּם, וְעַיֵּן בְּאֵלְיָה רַבָּה (שם) וְלֹא שָׁתוּ וּמִקְצָתָן לֹא אָכְלוּ לְשֹׂבַע וְשָׁתוּ, מוּטָב שֶׁיְּבָרְכוּ אוֹתָן שֶׁאָכְלוּ לְשֹׂבַע. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יב) עַיֵּן שָׁם:

א (ו) אָכַל. וְאִם שָׁתָה אוֹמֵר בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ דְּשָׁתְיָה בִּכְלָל אֲכִילָה. מְנַחֵם עֲזָרְיָה (שו"ת הרמ"ע סי' קיב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): (ז) אָמַן. אִם בָּא כְּשֶׁהִתְבָּרֵךְ חוֹזֵר וְאוֹמֵר בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וְכו' פֶּסֶק הַשַּׁ"ז (סק"א) דְּאֵין צָרִיךְ לַעֲנוֹת אָז אָמֵן עַיֵּן שָׁם הַטַּעַם, וּשְׁלֵ"ה (שער האותיות קדושת האכילה אות ק) וּלְבוּשׁ פֶּסֶקוֹ דְּצָרִיךְ לַעֲנוֹת אָמֵן.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דַּף מ"ח (ע"א ד"ה יהבו) עַיֵּן שָׁם: (כה) יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינוֹ חַיָּב וְכו'. דְּסָבִירָא לְהוּ (יח) דְּמַה דְּדָרַשׁ רַבִּי מֵאִיר בְּגְמָרָא (מט:) 'וְאָכַלְתָּ' זוֹ אֲכִילָה 'וְשָׂבָעְתָּ' זוֹ שְׁתִיָּה הַכַּוָּנָה דְּאִם שָׁתָה לְאַחַר אֲכִילָה אֵין חַיָּב לְבָרֵךְ, וְאִם לְאו אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן: (כו) וְהוּא תָּאֵב לִשְׁתּוֹת. דְּאִם אֵינוֹ תָּאֵב לִשְׁתּוֹת, לְכַלֵּי עָלְמָא חַיָּב מִדְּאוֹרַיְיתָא אַף בְּלִי שְׁתִיָּה: (כז) וְטוֹב לְזַהֵר לְכַתְּחִלָּה. רְצוֹנוֹ לוֹמַר (יט) דִּלְפִי פְּסַק הַמְחַבֵּר מִקְּדָם דְּאִם יֵשׁ מִי שֶׁמְּחַיֵּב בְּדָבָר מִדְּאוֹרַיְיתָא שֶׁיּוֹדַּע לְבָרֵךְ, מִצְוָה שֶׁיְּבָרֵךְ הוּא לְהוֹצִיא אֲחֵרִים, טוֹב לָחֹשׁ גַּם לְשִׁיטָה זוֹ שֶׁיְּבָרֵךְ מִי שֶׁשָּׁתָה אַחַר אֲכִילָתוֹ לְהוֹצִיא אֲחֵרִים, דְּהָא מְחַיֵּב בְּדַוַּאי מִדְּאוֹרַיְיתָא. אִם לֹא שֶׁאוֹתָן שֶׁשָּׁתוּ אֵין יוֹדְעִין לְבָרֵךְ, דְּאָז יוּכַל לְהוֹצִיא אוֹתָן אֲפִלּוּ מִי שֶׁלֹּא שָׁתָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב גַּם הַמְחַבֵּר לְעֵינֵן כְּדֵי שְׂבִיעָה: (כח) שֶׁיְּבָרֵךְ מִי שֶׁשָּׁתָה. וְאַף עַל פִּי כֵן אִם מִקְצָתָן אָכְלוּ לְשֹׂבַע וְלֹא שָׁתוּ וּמִקְצָתָן לֹא אָכְלוּ לְשֹׂבַע וְשָׁתוּ, (כ) מוּטָב שֶׁיְּבָרְכוּ אוֹתָן שֶׁאָכְלוּ לְשֹׂבַע דְּחַיָּבִין מִדְּאוֹרַיְיתָא לְרֵעַת הַפּוֹסְקִים אַף שֶׁלֹּא שָׁתוּ, (כט) וְרֵעַת הַמְּרַדְּכִי בְּשֵׁם הָרַב אֱלִיעֶזֶר מִמֵּץ (יראים סי' רנג) דַּעַת יְחִידָאָה הִיא. מִי שֶׁהָיָה שָׂבֵעַ קֹדֶם שֶׁאָכַל וְאָכַל אֲכִילָה גַּסָּה שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיךְ לְאוֹתָהּ אֲכִילָה, אַף עַל פִּי כֵן אִם נֶהֱנָה (כא) גְּרוֹנוֹ מֵאוֹתָהּ אֲכִילָה מְבָרֵךְ עָלֶיהָ וּלְאַחֲרָיו וּמוֹצִיא אֲחֵרִים. וְאִם נַפְשׁוֹ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יח) סָפֵר יִרְאִים לְרַבֵּנוּ אֱלִיעֶזֶר מִמֵּץ (סי' רנג). וְרֹב הַפּוֹסְקִים סְבִירָא לְהוּ דְּהַאי דְּרָשָׁא אִסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא הִיא וְכַוָּנַת הַתּוֹרָה 'וְשָׂבָעְתָּ' שְׂבִיעָה מַמָּשׁ, וְאַף אִם נֹאמַר דְּכַדַּיִת הָרַי דְּאוֹרַיְיתָא, 'וְשָׂבָעְתָּ' זוֹ שְׁתִיָּה דְּאִם יֹאכַל אוֹ יִשְׁתֶּה יַיִן חַיָּב לְבָרֵךְ וְהוּא בְּרָכָה אַחַת מְעַיֵּן שָׁלֹשׁ. [בַּיִת יוֹסֵף (ד"ה כתב המרדכי) וּכְפִי שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל סִימָן קפ"ד (סק"ו) דְּמִדְּבָרָיו שֶׁל הַפְּרִי מְגַדִּים בְּיוֹרֶה דֵּעָה (בפתיחה להל' תערובות סוף חלק השלישי) עַיֵּן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּבֵאוּר הַיטֵב וְהוּא שֶׁנֶּהֱנָה גְּרוֹנוֹ, בְּמִגֵּן אַבְרָהָם (ס"ק יב) סַיֵּם בָּזֶה, בְּאוֹתָהּ אֲכִילָה עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּעֵינֵן הַנֶּאֱת גְּרוֹנוֹ בְּשוּ"ת בְּנִין מְאִירוֹת חֵלֶק ב' סִימָן כ"ז. וּלְעִנְיַן אֲכִילָה גַּסָּה בְּעֵינֵן שֶׁיִּהְיֶה נֶהֱנָה גְּרוֹנוֹ בְּכָל אוֹתָהּ הָאֲכִילָה שֶׁל כְּדֵי שְׂבִיעָה, וְאִם נִפְסַק קְצָת עָלֶיהָ וְאֵין גְּרוֹנוֹ נֶהֱנָה אֵין רְאוּי לְבָרֵךְ לֹא לְפָנָיו וְלֹא לְאַחֲרָיו, וְעַיֵּן בְּאֵלְיָה רַבָּה (שם). [ט] שֶׁשָּׁתָה. עַיֵּן בָּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּאֵלְיָה רַבָּה (סק"י) דְּמוּכָח מֵהַפּוֹסְקִים דְּאִם שָׁתָה אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן צָמָא חַיָּב וְכֵן נוֹטֶה דַּעַת הָעוֹלַת תָּמִיד (סק"ד), אֲבָל אִם אֵינוֹ צָמָא אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁתָה כְּלָל חַיָּב עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב עוֹד דְּכָל סָעִיף זֶה כְּשֶׁאֵין מְבָרֵךְ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ כו' וּכְבָר מְבֹאָר לְעֵיל:

א [ב] אָמֵן. עַיֵּן בָּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קצ"ב מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם (סק"ב) דְּהִלְבּוּשׁ מְחַלֵּק בֵּין נִכְנַס אֶחָד שֶׁלֹּא אָכַל שִׁעוּר יֵשׁ לוֹ לַעֲנוֹת אָמֵן אַחַר בִּרְכַּת

(יט) וּכְעֵין זֶה כָּתַב גַּם הַפְּרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"ד) עַיֵּן שָׁם: (כ) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יב), וּכְבָר מְבֹאָר לְעֵיל סִימָן קפ"ד (סק"ו) דְּמִדְּבָרָיו שֶׁל הַפְּרִי מְגַדִּים בְּיוֹרֶה דֵּעָה (בפתיחה להל' תערובות סוף חלק השלישי) עַיֵּן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּבֵאוּר הַיטֵב וְהוּא שֶׁנֶּהֱנָה גְּרוֹנוֹ, בְּמִגֵּן אַבְרָהָם (ס"ק יב) סַיֵּם בָּזֶה, בְּאוֹתָהּ אֲכִילָה עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּעֵינֵן הַנֶּאֱת גְּרוֹנוֹ בְּשוּ"ת בְּנִין מְאִירוֹת חֵלֶק ב' סִימָן כ"ז. וּלְעִנְיַן אֲכִילָה גַּסָּה בְּעֵינֵן שֶׁיִּהְיֶה נֶהֱנָה גְּרוֹנוֹ בְּכָל אוֹתָהּ הָאֲכִילָה שֶׁל כְּדֵי שְׂבִיעָה, וְאִם נִפְסַק קְצָת עָלֶיהָ וְאֵין גְּרוֹנוֹ נֶהֱנָה אֵין רְאוּי לְבָרֵךְ לֹא לְפָנָיו וְלֹא לְאַחֲרָיו, וְעַיֵּן בְּאֵלְיָה רַבָּה (שם). [ט] שֶׁשָּׁתָה. עַיֵּן בָּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּאֵלְיָה רַבָּה (סק"י) דְּמוּכָח מֵהַפּוֹסְקִים דְּאִם שָׁתָה אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן צָמָא חַיָּב וְכֵן נוֹטֶה דַּעַת הָעוֹלַת תָּמִיד (סק"ד), אֲבָל אִם אֵינוֹ צָמָא אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁתָה כְּלָל חַיָּב עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב עוֹד דְּכָל סָעִיף זֶה כְּשֶׁאֵין מְבָרֵךְ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ כו' וּכְבָר מְבֹאָר לְעֵיל:

א [ב] אָמֵן. עַיֵּן בָּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קצ"ב מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם (סק"ב) דְּהִלְבּוּשׁ מְחַלֵּק בֵּין נִכְנַס אֶחָד שֶׁלֹּא אָכַל שִׁעוּר יֵשׁ לוֹ לַעֲנוֹת אָמֵן אַחַר בִּרְכַּת

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (ס"א) כתב: ואם לא ענה אחריו כך, או שנכנס כשהמסובין עונין ברוך שאכלנו שאינו יכול לענות ברוך ומבורך כיון שלא שמע שאמר המברך נברך, יענה אחריהם אמן, ושוב אינו עונה אחר ברוך שאכלנו שחוזר המברך. **ב]** בשו"ע הרב (שם) הביא ב' הדעות וכתב (בסוגריים) שיש לחוש לסברא הראשונה לענות אחריו אמן.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah